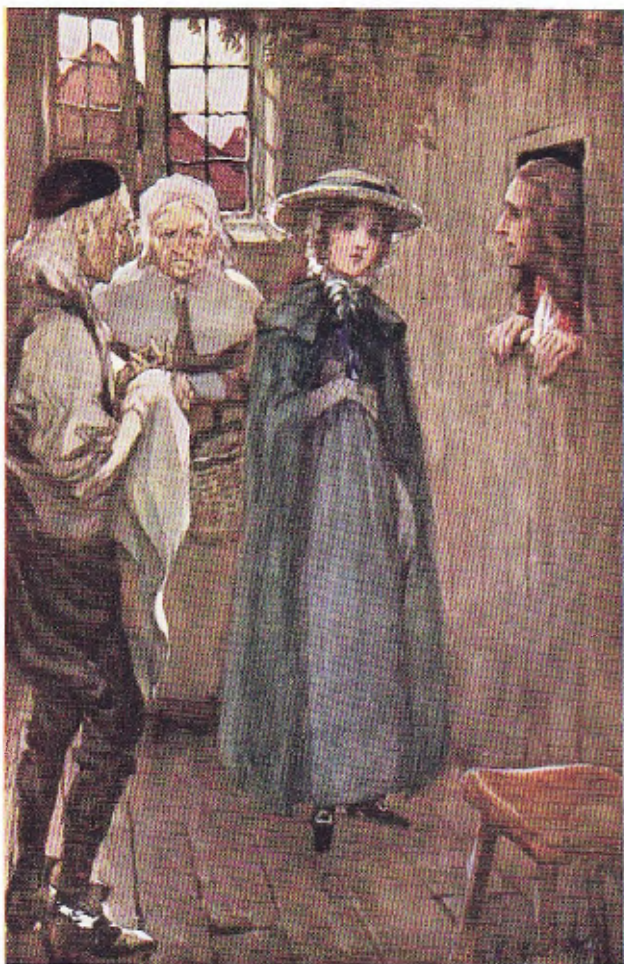

WAT DE ZON WEER DEED SCHIJNEN

DOOR JOHANNA

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

Een hoofd kwam daardoor te voorschijn, omgeven door lange bruine lokken, blz. 19

WAT DE ZON WEER DEED SCHIJNEN

DOOR

JOHANNA

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

HOOFDSTUK I.

Een brief van oom August.

„Die oom August toch! Die oom! Heb je ooit zoo'n man gezien? Er bestaat op de heele wereld zoo geen tweedel!" riep Beatrix van Waelensteijn. En ze lachte dat men het buiten hooren kon.

„Ja, kind!" stemde haar moeder toe. En ook zij kon haar lachen niet bedwingen, toen zij den brief, dien zij zoeven ontvangen had, nog eens opnam en de weinige woorden overlas, die op het velletje papier geschreven stonden. „Hij houdt van kort, klaar en krachtig. Oom August weet met weinig woorden te zeggen wat hij wil."

In den tijd, meer dan honderd jaren geleden, toen er nog geen snel en druk postverkeer bestond, waren de menschen gewoon om lange brieven te schrijven.

Een brief zooals die, welken Beatrix van Waelensteijn thans in de hand hield, mocht in die dagen zeer zeker wel een zeldzaamheid genoemd worden.

„Wat een brief!" „Laat Bea komen!.... 't Wordt tijd dat de zon weer eens bij me schijnt!" ... „Meer staat er niet. O, o, die oom August!" En weer

schaterde het jonge meisje het uit. Maar eensklaps bedarende, vroeg zij aan haar moeder: „Wanneer zal ik gaan, Moeder, en hoe lang zal ik blijven? . . . O ja!” viel zij zichzelf in de rede, „als ik er eenmaal ben, kom ik niet gemakkelijk weer weg. Dat weten we vooruit. Nu, het is er wel om uit te houden. En met oom August kan ik best opschieten, al doet hij ook nog zoo vreemd en al bromt hij ook als een volmaakte brombeer. Het is zoo'n genot voor me, als ik zijn booze buien zie verdwijnen en hem weer vroolijk zie worden. 't Is precies eender als wanneer een donkere lucht overdrijft en de zon te voorschijn komt. 't Is bepaald een mooi gezicht.”

„En omdat *jij* in staat schijnt dat alles te bewerken, vraagt hij zeker of de zon weer bij hem mag komen schijnen,” merkte mevrouw Van Waalensteijn op.

„Vleiend voor mij. Maar ik denk, dat Oompje het wat te mooi maakt.”

„Hij zal er mee bedoelen, dat je komst zijn een-tonig leven verheldert gelijk een zonnestraal, als het mistig en somber is, het landschap.”

„Ja, Moeder, zóó bedoelt hij het. Zijn leven is dan ook saai en vervelend. En iedereen is bang voor hem. Ze blijven hem maar liefst zooveel mogelijk uit den weg. Hij kan ook zoo opstuiven. Geweldig! Die Jozef moet wat verdragen! Maar tegen mij gaat hij nooit zoo te keer. En ik ben dan ook volstrekt niet bang voor hem. Ik ben het nooit geweest, en ik ben werkelijk graag bij hem.”

„Ik zal oom August schrijven, dat je de volgende week hoopt te komen. Morgen vertrekt er weer een post.”

„Schrijf u hem ook op *zijn* manier, even kort: „Bea komt de volgende week. Verheug je.”

„Hij zou het wel verdiend hebben. Maar och, ik zal hem maar liever een langen, gezelligen brief terugschrijven. Dat heeft hij zoo graag. Bea, kind, hij heeft ook zoo veel, zoo heel veel treurigs in zijn leven ondervonden. 't Is waarlijk wel noodig, dat wij — zooals hij zelf dat noemt — de zon wat bij hem laten schijnen.”

Bea had wel eens het een en ander opgevangen van al de treurige dingen, die haar oom overkomen waren, maar zij had nog nooit zijn levensgeschiedenis hooren vertellen.

„Moeder, vertel me toch eens alles wat er met oom August gebeurd is,” vroeg zij. „Vroeger zei u altijd dat ik nog te jong was, maar nu ben ik op slag van vijftien. Nu ben ik oud genoeg. En ik geloof, dat ik beter de zon zal kunnen laten schijnen voor hem, als ik alles weet.”

„Ik geloof dat je gelijk hebt, kind. Nu, ik beloof je; het eerste het beste rustige uurtje zal ik gebruiken om je alles te vertellen.”

„Ik hoop dan dat dat uurtje gauw komen zal,” zei Bea.

„In ieder geval zal je alles weten vóór je weer naar oom toe gaat,” beloofde mevrouw Van Waelensteyn.

En tevredengesteld met deze belofte liet Beatrix haar moeder tijd om oom August een langen brief te schrijven.

HOOFDSTUK II.

De geschiedenis van oom August.

Moeder en dochter zaten rustig bijeen in het priëel, dat een heerlijk uitzicht bood over den grooten tuin. Zij hadden ieder een handwerkje. Het theegoed stond op de tafel vóór mevrouw Van Waelensteijn, en de ketel in de theestof zong een huiselijk gezellig lied. Dikwijls kwamen er 's avonds vrienden en kennissen aanloopen, maar nu had zich nog niemand aangemeld. Het scheen of de geschiedenis, die Beatrix zoo gaarne wilde hooren, ongestoord verteld zou kunnen worden.

Mevrouw Van Waelensteijn wilde het geduld van haar dochtertje niet lang op de proef stellen.

„De levensgeschiedenis van oom August is zeker merkwaardig,” zoo begon zij. „Ik zal over hem en over alles, wat hem wedervaarde, met je spreken alsof je een groot meisje waart.”

„Dat ben ik ook, Moeder!” merkte Bea op.

„Zeker, groot ben je,” antwoordde haar moeder met een glimlach. „Laat ik dan liever zeggen: alsof je geheel en al een volwassen mensch waart. Zie je, als je alles weet van oom August, zul je hem beter begrijpen en daardoor iets kunnen bijdragen tot zijn geluk. Een zonnestraaltje te mogen werpen op iemands weg is heel aardig, maar het is nog heel wat meer waard om iemand tot zegen te zijn. Het leed, dat

oom August door God is toegezonden, heeft hem niet nader tot Hem gebracht, voor zoover ik dat bemerken kan, en dáárdóór is hij zoo ongelukkig."

„Oom August kan zoo echt boos uitvallen, als iets niet naar zijn zin gaat. Bedoelt u dát?" vroeg Bea. „O, dat kan er nog wel bij!" riep hij laatst tot Jozef, toen deze het kopje, waar oom altijd uit drinkt, uit zijn handen liet vallen. „Stapel dat maar op bij mijn grooten hoop ellende. Die is nog niet groot genoeg!" En de arme man bleef uit zijn humeur, ik weet niet hoe lang wel. 't Was toen erg moeilijk om de zón te laten schijnen."

„Uit zijn humeur te zijn over een gebroken kopje is nog iets anders dan opstandig te zijn tegen God, omdat Zijne wegen anders zijn dan onze wegen. Ik zou zoo blij zijn, als mijn arme broeder alles geloovig en vertrouwend aan Hem kon overgeven en bij 't kwaad, dat hem ontmoette, stil kon gelooven: God is goed."

„Maar dat kan *ik* hem toch niet leeren," merkte Bea op. „Verbeeld u: *ik!*"

„Neen, neen, dat weet ik wel. Dát is Gods werk. Doch God gebruikt wel eens menschen, zelfs ook jonge menschen, om iemand tot zegen te zijn. En één ding kun je zeker doen. Je kunt zijn belangen opdragen aan den hemelschen Vader."

„Dat zal ik doen, Moeder," zei Bea zacht. „Maar wilt u nu beginnen met het verhaal?"

„Vroeger, Bea, was oom August gezond en flink. Hij was een jaar of zes ouder dan ik. Wij verloren onze moeder, toen ik nog te jong was om dat verlies te kunnen gevoelen. Oom August was toen bijnatien

jaar oud, en het was het eerste groote verdriet in zijn leven.

Een paar jaar later hertrouwde onze vader. Voor mij was mijn stiefmoeder goed, ofschoon ik haar toch nooit heb kunnen liefhebben als een eigen moeder. Maar met den stuggen, norschen jongen kon zij niet opschieten. Die twee karakters kwamen gedurig met elkander in botsing, en de toestand werd eindelijk zeer gespannen, ja ten slotte geheel onhoudbaar. Toen werd het raadzaam geacht om den knaap verder buitenshuis te doen opvoeden. Dat was het tweede groote verdriet in zijn leven. Ter wille van een vreemde vrouw werd hij verdreven uit zijns vaders huis. Zóó zag hij dat in, zonder daarbij ook aan eigen schuld te denken.

Zoodra zijn opvoeding voltooid was, vertrok hij naar Indië. Niet lang was hij daar, toen hij het bericht ontving dat zijn vader overleden was. Nu had hij niemand meer dan mij, zijn eenige zuster, die hem nog naar terugkeer naar het vaderland deed verlangen. Toen hij na een lang verblijf in den vreemde weer thuis kwam, vond hij echter alles zeer veranderd. Zijn tweede moeder was zachter en vriendelijker jegens hem gezind, en hij bracht een goeden en gelukkigen tijd door in het ouderlijk huis. Behalve dat de verstandhouding met zijn stiefmoeder nu zóóveel beter was geworden, leerde hij een nichtje van haar kennen, dat later zijn vrouw werd.

Nu brak het gelukkigste tijdperk van zijn leven aan. Het jonge vrouwtje, zoo lief en vroolijk, vergoedde hem al het verdriet, dat zijn jeugd zoozeer verduisterd had. Onze tweede moeder ging na het huwelijk der

jongelieden in Den Haag wonen en oom August betrok met zijn jonge vrouw ons oudvaderlijk kasteel.

Wat ging het daar vroolijk toe in die eerste jaren! Ik vond het heerlijk bij hen te logeeren. Mijn levendige schoonzuster had er slag van, het leven aangenaam en prettig in te richten. Een bijzonder vermaak vond zij er in om alle mogelijke oude merkwaardigheden op te sporen, die zich nog bevonden in de verschillende vertrekken van het oude kasteel. Alles wat aan vroeger eeuwen herinnerde bekoorde haar. Zij liet dat alles opknappen en nam het in gebruik. Vooral in de ouderwetsche kleederen, die zij in de diepe kasten vond, had zij een kinderlijk behagen. Zij trok ze dikwijls aan en gaf ook mij zulk een ouderwetsch kostuum. Ze wist ook oom August te bewegen van tijd tot tijd de kleederen aan te trekken, die een van zijn voorvaderen bij plechtige gelegenheden gedragen had. Wat was zij verrukt, wanneer wij, dan gekleed als edellieden uit vroeger eeuwen, in de wapenzaal gingen theedrinken! Dàt waren ware feestavonden voor haar.

Ach, hoe kort slechts duurde dit tijdperk van geluk! Slechts zes jaar mocht oom zich verheugen in het bezit van zijn vrouw en ruim drie jaar in dat van zijn eenig zoontje. Er brak een tyfus-epidemie uit in de streek. Beiden werden door die vreeselijke ziekte aangetast. Eerst werd tante Gertrude ziek. Ik zou toen den kleinen August wel bij mij hebben willen nemen, maar juist was je zusje Sofie geboren, een zwak kindje, dat spoedig daarop van ons heenging. Tot onze geruststelling berichtte oom August ons, dat zijn kleine jongen in een geheel afgezonder-

den vleugel van het kasteel door vertrouwde dienstboden verzorgd werd, zoodat ik mij om hem niet ongerust behoefde te maken. Reeds drie dagen later kwam de tijding, dat tante Gertrude overleden was en dat ook oom August de gevreesde ziekte gekregen had. Toen de ziekte bij hem haar hoogtepunt bereikt had en de kranke buiten bewustzijn in doodsgevaar nederlag, gebeurde er iets vreeselijks. De kleine jongen was buiten in den tuin aan het spelen. Voor enkele oogenblikken ontsnapte hij aan de aandacht van het dienstmeisje, dat op hem passen moest. Zij meende — zoo vertelde zij later — dat hij zich voor de grap achter een boom of in een boschje had weggestopt. Maar toen zij hem riep, kreeg zij geen antwoord, en het kind was nergens te vinden. En daar zijn hoedje in de kleine rivier, die achter den tuin stroomde, drijvend werd gevonden, twijfelde niemand er aan, of het knaapje was spelend in het water geloopt en jammerlijk verdronken. Er werd gezocht en gedregd, maar het lijkje werd nooit gevonden.

Wat het voor mijn broeder was, toen hij tot het besef kwam dat beiden, vrouw en kind, hem ont-nomen waren, laat zich niet beschrijven. Als een gebroken man keerde hij tot het leven terug. Hij werd weer norsch en stug, erger dan hij vroeger ooit geweest was. Niets was er dat hem uit zijn neerslachtigheid kon opheffen of zijn buien van opvliegendheid kon doen bedaren. Ook lichamelijk was hij de oude niet meer. Hij bleef na zijn ziekte verlamd en hulp-behoevend, zooals wij hem nu kennen."

„Arme oom August! Wat heeft hij veel geleden!" riep Bea vol medelijden uit. „O, ik wil mijn best doen

om hem wat vreugde te verschaffen. Ik zal daarvoor alles doen wat ik maar kan."

"Doe dat, mijn lieve kind!" zei haar moeder. "Wees hem tot vreugd en zegen!"

HOOFDSTUK III.

Een wandeltocht met oom August.

"Wilt u door het park rijden, mijnheer de Baron?"

"Of ik door het park wil rijden, lomperd? Ezel, zie je dan niet dat het regent? Wou je me soms doornat laten regenen, om me nog wat stijver te maken dan ik al ben?"

"Ik dacht soms, dat..."

"Ja, wat je dacht, dat was weer van het bovenste plankje. 't Was beter dat je het denken maar heelemaal afschafte."

"Zoo, Oom, gaat u er op uit?" klonk een vroolijke stem; en een jong meisje, dat zich niet stoorde aan de enkele dikke regendroppels, die nedervielen, kwam de trappen af van het bordes aan de achterzijde van het kasteel. Aan de overzijde daarvan bevond zich de stal met koetsiers- en tuinmanswoning. De baron zat in zijn wagen. De wagen stond in de geopende staldeur, en Jozef stond daar naast, geduldig wachtende op de bevelen van zijn heer.

„Oom, wacht u even. Ik kom dadelijk bij u. Ik moet eerst Mekkie en Vlekkie voeren.”

Mekkie en Vlekkie waren twee prachtige witte geiten. De witheid van Vlekkie's huid werd slechts door één enkele zwarte vlek aan haar hals onderbroken. Daaraan had zij haar naam te danken.

Bea droeg voorzichtig het brood en den schotel melk, terwijl ze nogmaals den baron toeriep: „Even geduld, hoor, Oompje! Ik kom zóó.” Toen ging ze, achter den stal om, naar het groote grasveld, waar de beide fraaie dieren door een luid geblaas en door vroolijke sprongen blijken gaven, dat zij hun bezoeker kenden en gaarne zagen komen.

„Zoet maar, lieve dieren! Ik kan vandaag niet lang bij je blijven. Ik moet naar je baas. De baas vindt het naar, dat het regent, weet je. O, wat worden jullie schandelijk bedorven. Volop gras en dan nog melk en brood! Nu, dag hoor!”

En Bea verdween, maar keek toch telkens nog eens om naar de witte dieren.

Bea had al gezien, dat Oom's gezicht donker en dat van Jozef, zijn trouwen knecht, verlegen stond. Zij haastte zich om spoedig bij hem te komen.

„Wat zullen we doen, Oom, nu het regent?” riep zij.

„Als jij wat weet.... Ik had er juist over gedacht om de kap op te zetten, de stallen rond te rijden en mij dan verder in huis maar wat te gaan zitten vervelen.”

„Vervelen?.... Geen sprake van! Waarom zou u dat doen? 't Is het ergste wat u bedenken kunt. Ik weet wat anders. U mag zelfs nog kiezen tusschen twee dingen.”

„Zoo, mag ik dat? Dat is een groote gunst, nichtje!”

„En die gunst wordt u toegestaan.”

Oom's gezicht was al wat opgeklaard en dat van Jozef óók. Als Freule Van Waelensteijn bij den baron logeerde, was ook voor Jozef de beste tijd van het jaar gekomen.

„Jozef, wil jij de kap opzetten?” verzocht Bea vriendelijk. „Dan rijden we eerst wat rond in het park. Gerust, Oom, onder de boomen regent het nog niet. 't Is maar een buitje.”

„Ja, 't heele leven bestaat uit buien,” knorde de baron. „Als de eene over is, komt de andere al weer opzetten.”

„Als het van morgen ook zoo gaat met die buien,” vervolgde Bea, volstrekt niet uit het veld geslagen, „dan gaan we onder de veranda zitten en dan leert u mij schaken; zóó lang schaken, totdat ik er even knap in ben als u, en dan vergeten we den regen wel. Maar het weer wordt mooi, kijk maar. Daar ginds wordt de lucht al blauw. De zon zal dadelijk schijnen. U zult het zien. Vóór we onder de boomen uit zijn, is het mooi weer, en kan de kap weer naar beneden. Zeg, Oom, mogen wij door het dorp rijden? Ik wilde zoo graag de wagens zien.”

„Welke wagens?”

„Van het tooneelgezelschap, Oom! Ik wou er enkel maar eens langs.”

„Ik wist niet, dat je je zoo aangetrokken voelde tot kermislui.”

„'t Zijn geen kermislui, Oom! 't Zijn reizende tooneelspelers. Iedereen zegt dat het een heel fatsoenlijk gezelschap is. Ik wou ze zoo graag eens even zien.”

„Nu, kind, je zult je zin hebben. Vooruit maar, Jozef!”

Bea had het bij het rechte eind gehad. De regen hield op. De zon brak door. En toen kon Bea niet nalaten om op vroolijken toon uit te roepen: „Wat heb ik gezegd, Oom? Kijk eens, Oom! Daar heb je de zon al, de heerlijke zon!”

„De zon!” bromde de oude heer. „Jij met je zon.” Maar zijn gelaat was toch in tegenspraak met den toon zijner stem.

Het kleine gezelschap was nu vlak bij het dorp gekomen. De kerk en de pastorie waren de eerste gebouwen van de dorpsstraat.

„De straat door of achterom, mijnheer?” vroeg Jozef.

„Wou je me door die saaie dorpsstraat rijden? Uil, die je bent!” klonk het onvriendelijk antwoord.

Bea keek Jozef aan, die een gezicht zette, waarop duidelijk te lezen stond: „’t Is mijnheer niet gemakkelijk naar den zin te maken, maar ik ben daar al aan gewoon geraakt.” Toen keek ze naar oom August. „Och ja!” begon deze gemelijk. Maar het scheen wel, alsof hij naar woorden zocht om den uitval tegen Jozef te verzachten. Doch hij werd daarin verhinderd door de verschijning van dominee Geijser, die juist uit het hek van den pastorietaan kwam.

Dominee Geijser behoorde tot de weinige vrienden van baron Van Meerkerke. Deze zag hem gaarne bij zich komen, kwam ook tamelijk trouw bij hem in de kerk en steunde hem geldelijk bij zijn liefdadig werk in de gemeente.

„Ha, waarde vriend!” riep de baron hem toe, „mag

ik de reden eens weten, waarom je tegenwoordig mijn huis vermijdt? Hoe lang is het al geleden, sedert ge het laatst bij mij waart? Wel een half jaar, geloof ik."

"Pardon, Mijnheer! Hoogstens een maand. Ik heb het nogal druk gehad daarna; met zieken, die ver af wonen, en . . ."

"Ja wel, ja wel! Een dominee kan er zich altijd uitredden evenals een dokter. Ik ken die praatjes. Maar bedenk dat ik even goed een gemeentelid van u ben als alle anderen. Ik sta gelijk met de zieken, die ver af wonen. Bedenk dat, dominee Geijser, en handel daarnaar! Vooruit, Jozef!"

"Ik za! heel gauw bij u komen," beloofde dominee Geijser. En hij hield zijn woord. Maar toen hij de belofte gaf, wist hij nog niet, dat een blijde gebeurtenis hem daartoe nog spoediger zou noodzaken dan zijn plan was.

HOOFDSTUK IV.

Het Tooneelgezelschap.

Op een groot open grasveld, een eindje van het dorp verwijderd, stonden de drie groote reiswagens van het tooneelgezelschap.

Het waren mooie, flinke wagens, goed onderhouden en netjes in de verf. De paarden, die dicht bij de wagens stonden te grazen, zagen er wêlgedaan uit. Er waren vrouwen bezig om de wasch op te hangen

aan lijnen, die van den eenen wagen naar den anderen gespannen waren. Zij waren in haar uiterlijk en in haar manier van doen in niets onderscheiden van de gewone vrouwen en meisjes, die in huizen wonen; en de kindertjes, die in het gras speelden, zagen er evenzoo uit als de kinderen van de stads- of dorpsbewoners.

„Ziet u wel, Oom, 't zijn gewone, fatsoenlijke menschen, die in plaats van in een huis in een wagen wonen. En wat zien ze er aardig uit! Die wagens, bedoel ik. Ik zou er dolgraag eens in willen gaan en wat met de menschen praten. Oom, ik weet wat, als . . . als u het goedvindt. Ik wou . . . ik wou . . .”

„Misschien wou je ze wel allemaal bij mij op visite vragen. Neen, hoor, dat is mij te machtig. Ik heb veel voor je over. Dat weet je wel . . . maar zoo iets . . .!”

„Maar, Oompje, denkt u nou, dat ik u zoo'n last zou willen aandoen? Die heele bende bij u in huis halen! . . . Neen, ik heb een heel ander plan.”

„Kom dan maar gauw met je plan voor den dag.”

„Ik wou ze eens gaan opzoeken, en dan wou ik een heelen hoop speelgoed voor die aardige kinderen meenemen en wat boekjes voor de groote menschen en dan wou ik wat met hen praten . . . met *die* bijvoorbeeld.”

Bea keek naar een man en vrouw, die samen boontjes zaten af te halen op een trapje van een der wagens. Op datzelfde oogenblik keken beiden op van hun werk en staarden met aandacht naar het voertuig, waarin de baron gezeten was. Ze vonden dat blijkbaar een belangwekkend schouwspel, en Bea kon dat

wel begrijpen. „Ze hebben zeker medelijden met Oom, omdat hij niet kan loopen, maar zich moet laten rijden. 't Zijn goede menschen,” dacht zij.

Oom August merkte het, dat zij hun oogen op hem gericht hielden. „Hm!” bromde hij, „ze behoeven me niet zoo aan te gapen, alsof ik een vreemdsoortig dier ben.”

„Maar, Oom!” lachte Bea, „u kijkt hen toch ook aan. Kom, dat moet u hun niet kwalijk nemen. Vindt u het goed, dat ik eens naar hen toe ga?”

„Nou ja, kind, 't is *mij* wèl. Je kunt het doen, als je dat zoo graag wilt. En boekjes en speelgoed moog je ze brengen. Maar wees voorzichtig, dat ze je geen kwaad doen. 't Beste is, dat Jozef meegaat.”

„Zien ze er nu gevaarlijk uit? 't Zijn geen zigeuners, Oom. 't Zijn gewone en goede menschen, die liever in een wagen dan in een huis wonen. Laat Jozef maar gerust thuis blijven, of u moest me zóóveel mee willen geven, dat ik het alles niet alleen dragen kan.”

Het humeur van oom August was door het ritje en ook door Bea's vroolijk gezelschap wat verbeterd. Jozef hoorde dien dag geen scheldwoorden meer.

Wat had Bea het druk dien middag! Zij hield niet van uitstellen. Reeds den volgenden morgen wilde zij de tooneelspelers gaan bezoeken. Zij meende dat het 's morgens daarvoor de geschiktste tijd was. 's Avonds moesten zij immers hun voorstelling geven in de groote zaal van de dorpskerk: „De gouden Haan”.

Het bleef niet bij dat eerste bezoek aan de woonwagens. De kleine kinderen trokken Bea zeer aan:

Ze vroegen haar telkens om toch terug te willen komen. Het echtpaar, dat Bea boontjes had zien afhalen, waren de eigenaars van de heele karavaan, zooals zij spoedig vernam. Zij stelden Bea's bezoeken op hoogen prijs en namen dankbaar de blaadjes en boekjes van haar aan.

„We hebben niet zoo heel veel tijd over om te lezen. Maar wij doen het toch graag, en ook Jan is er doi op,” zei de vrouw eens.

„Is Jan uw zoon?”

„Neen, dat niet. Maar hij behoort tot den troep, en wij zouden hem niet graag missen. Daar staat hij de coulissen te schilderen. Hij kan van alles: tooneel-spelen, schilderen, timmeren, van alles.”

Bea keek naar den langen jongen, of eigenlijk jongeman, die ijverig aan zijn werk was, terwijl zij luisterde naar wat de spreekster verder vertelde: „O, hij kan toch zoo prachtig spelen, vooral in dat mooie nieuwe stuk. U moest dat eens zien. Het is door een Engelschman gemaakt, en het speelt in den ouden tijd. Het is een lust om te zien. Jan stelt een jongen edelman voor, mijn man een ouden boer, en ik een oude boerin, in oud-Engelsche kleederdracht. U zoudt ons in dat costuum nooit herkennen. Onze gezichten zijn ook heelemaal veranderd door een man, die daar verstand van heeft, en allerlei aardige middeltjes daarvoor heeft. U bent zoo vriendelijk voor ons geweest, zouden we u nu misschien een vrijkaartje mogen aanbieden?”

„O neen, dank je,” haastte Bea zich te antwoorden.

„Ik zou er toch geen gebruik van maken. Mijn Moeder wil niet dat ik naar de komedie ga.”

„O, als uw Ma het niet hebben wil, dan gaat het natuurlijk niet. Maar als ze wist hoe mooi ons stuk is, en dat er niets verkeerd in voorkomt, dan zou ze u misschien wel willen laten gaan. Er komen genoeg groote lui naar kijken, en mooi dat ze het vinden, mooi! Ze klappen in hun handen, dat het davert en ze trappen de planken haast kapot, zóó prachtig vinden ze het. Maar als u ons dan niet kunt zien spelen, dan moet u toch van te voren eens komen kijken, hoe we gekleed zijn. Dat alleen is al de moeite waard.”

„Als Oom het goed vindt, wil ik dat wel doen. Hoe laat moet ik dan komen?”

„Als u om halfacht in „De gouden Haan” bent, vindt u ons daar gereed en gekleed. Ik weet zeker, dat u versted zult staan, en dat u Jan en ons geen van drieën herkennen zult.”

De vrouw had niets te veel beweerd. Toen Bea 's avonds in het portaal kwam van „De gouden Haan,” zag ze daar een oude vrouw staan met een mand aan haar arm, en een ouden, grijzen man, beiden in vreemde boersche kleederdracht. 't Was waarlijk onmogelijk om in dat tweetal het echtpaar te herkennen, waarmee zij 's morgens gesproken had. Nog stond zij hen vol verbazing aan te zien, toen in het houten beschot vlak bij haar plotseling een luikje werd geopend. Een hoofd kwam daardoor te voorschijn, omgeven door lange bruine lokken.

Het hoofd groette Bea beleefd en een stem klonk: „Zal ik vast naar het tooneel gaan, of moet ik hier de entreekaarten verkoopen?”

„Blijf hier tot Dirk er is, Jan!” antwoordde de oude boer. „Er konden wel eens lui wat vroeg komen.”

„Goed,” antwoordde Jan, en hij sloeg het luikje weer dicht.

„Wel, dametje, wat zegt u nu van ons?”

„U bent prachtig verkleed, en Jan ook. Uw gezichten zelfs zijn geheel anders en Jan is sprekend een edelman uit vroeger tijd, met die lange pruik.”

„Ik heb u immers ook gezegd, dat hij dat voorstelt,” zei de oude boerin, recht in haar schik over Bea's bewondering. „'t Is toch vreeselijk jammer, dat u het stuk niet ziet. Zondag spelen we het nog eens. Vraag aan uw Ma, of zij er nog eens over denken wil om u te laten gaan.”

„Mijn Moeder is niet hier. Ik ben bij mijn oom gelogeed. Maar op Zondag! . . . Neen, dat behoef ik niet eens te vragen. Ik weet zeker, dat mijn Moeder daar geen toestemming voor geven zal.”

„Uw Ma heeft gelijk. Het behoort ook niet. Maar bij een vak als het onze . . . Och, dan kom je er toe. Ik weet wel, dat het niet goed is, opperbest. Ik ben er ook niet bij opgevoed, en mijn man evenmin. Weet je, dametje, dat het een treurige zaak is, als je later leven niet in overeenstemming is met je jeugd, althans wanneer je ouders je christelijk hebben opgevoed? Ik ken de geschiedenissen uit den bijbel allemaal. Mijn vader en moeder hebben ze me verteld. Zoo menigen Zondagavond heb ik er naar zitten luisteren, naar die mooie verhalen van Jozef, en van David, en van den Heer Jezus, Gods Zoon. Dat waren andere Zondagavonden dan nu; maar ach, dat alles is nu voorgoed voorbij.”

Het gezicht van de tooneelspeelster stond zeer treurig, toen zij dit zeide. Bea kreeg medelijden met haar. Wat van den Heiland in het Evangelie gezegd wordt,

schoot haar op eens te binnen op dat oogenblik: „Hij werd met innerlijke ontferming over hen bewogen, omdat zij verstrooid en vermoeid waren als schapen, die geen herder hebben.”

„Ik zal het haar zeggen, ja, ik zal het haar zeggen,” dacht Bea. „Het zal haar troosten en haar doen terugdenken aan den tijd, toen zij nog een kind was en over den Heiland hoorde spreken.”

„Ge moet niet meenen, dat het geluk van vroeger nooit meer terug kan komen,” zei Bea zacht. „Weet u wel, dat de Heiland verloren schapen terecht wil brengen?” En zij sprak de woorden uit, die haar zoo even in de gedachten waren gekomen.

„Zou dat *mij* gelden, *mij*? Als u eens wist...”

„Schapen, die geen herder hebben,” herhaalde Bea zacht.

„Ja, daar behoort ik toe. Dat is zeker.”

Maar nu kwam haar man, die even in de zaal was gaan kijken, terug, en het gesprek moest eindigen.

„Ik moet heen. Ik wil u ook niet langer ophouden,” zei Bea. „Maar ik moet u nog één ding vragen: „Weet u, waar het kerkje staat?”

„Op een prikje.”

„En kent u den dominee?”

„Van aanzien. Hij komt hier wel eens langs en dan groet hij ons altijd vriendelijk.”

„Zou u Zondag hem niet eens willen gaan hooren, als hij in dat kerkje preekt? U zult er geen spijt van hebben. Goeden dag!”

„Heb je ooit zoo'n dametje gezien?” riep de vrouw uit, terwijl ze Bea nakeek. „Ze wil ons in de kerk hebben en sprak met me over den Heer in den hemel. Zoo

iets heeft nog nooit iemand tot me gezegd, sedert mijn goede moeder voor het laatst met me sprak. Ik denk er hard over om Zondag te gaan. En jij, man?"

„Ik weet het nog niet. Ik moet er nog eens over denken. Maar kom, het wordt tijd voor ons om naar het tooneel te gaan.”

HOOFDSTUK V.

Wat de dominee te vertellen had.

„Waar hij toch blijft! Hij is altijd een man van de klok geweest, maar daar schijnt hij nu den brui van te geven,” bromde de baron, terwijl hij ongeduldig naar de pendule keek.

„Kom, Oom, hij kan toch wel eens oponthoud of verhindering gekregen hebben,” suste Bea.

„Ik zou niet weten, wie hem op Zondagavond zou komen ophouden of hinderen. De menschen weten toch wel, dat ze op Zondagavond een predikant met rust moeten laten.”

„Iemand, die plotseling ernstig ziek is geworden, kan hem hebben laten roepen, Oom!”

„Och kind, jij, jij wilt altijd iedereen verontschuldigen, en ik . . . ik ben een brombeer, een oude, lastige, leeflijke . . .”

„Ja wel, ja wel, Oom! Ga maar door met u zelf uit te schelden. Ik doe niet met u mee, hoor! Neen, ik doe niet met u mee. Zeg, Oom, mag ik wat voor

u spelen, terwijl wij wachten op den dominee? Kies u maar, wat ik spelen zal!"

„Zoek zelf maar wat uit, kindje!" zei de baron, wat zachter gestemd. Hij hoorde graag muziek.

Beatrix dacht aan alles wat oom August missen moest, terwijl zij naar den muziekstandaard ging. Verbeeld je, dat hij zich vrij kon bewegen; dat hij zijn lieve vrouw nog bij zich mocht hebben; en zijn zootje, dat nu al een volwassen jongeling zou geweest zijn! Hoe gelukkig zou dan nu zijn leven zijn! En als hij zich nu maar troosten kon met de gedachte, dat God zelf zijn weg en lot aldus bestuurd had. Hoe vreeselijk om zonder dien troost zulk een groot verdriet te moeten dragen. Zij kon niet laten aan den hemelschen Vader te vragen, dat Hij de oogen wilde openen van den zoo zwaar beproefden man, opdat hij al zijn verdriet mocht brengen tot Hem, die op de aarde kwam om op te richten en te sterken, die gebroken zijn van hart.

Bea zette zich neder voor het klavier, en gedreven door de gedachte, die haar vervulde, speelde zij een zacht voorspel en zong met haar welluidende stem:

„Ons hart verheugt zich, dat bij God
 't Bestuur is van geheel ons lot;
 Dat Hij ons vreugd of ongeval,
 Naar wij behoeven, zenden zal.

Hij, die ons gansch bestaan doorziet,
 Houdt ook de schaal van ons verdriet;
 Hij weet, wanneer in ons gemoed
 Of smart of blijdschap voordeel doet.

Komt, treën wij dan gemoedigd voort,
 In vast vertrouwen op Zijn Woord;
 Hoe moeilijk ons de weg ook schijn',
 Het eind zal zeker zalig zijn."

"Is dat voor mij, Bea?" vroeg oom August zacht, toen zij zweeg. En Bea antwoordde alleen: „Ik zou zoo blij zijn, Oom! als . . . als u . . ."

En op denzelfden zachten toon ging hij voort: „Je bent een goed kind!" Maar opeens veranderde zijn stem, en luide riep hij: „Daar komt hij! Daar is hij! Ja, ja, waarde dominee, je moogt wel wat harder loopen dan je gewend bent! Je geweten spreekt zeker."

Dominee Geijser liep met snelle schreden langs het groote grasperk. Bea moest er om lachen, toen zij die groote stappen zag. Trachtte de dominee op deze wijze Oom's misnoegen te ontgaan? Zij wist niet, dat zijn ongewoon snelle gang een geheel andere oorzaak had.

De predikant kwam binnen en voorkwam dadelijk elke verwijtende vraag van den baron, door te zeggen: „Ik heb u een zeer belangrijke mededeeling te doen."

„Mag ik het ook hooren of is het een geheim, Dominee?" vroeg Bea.

„Blijf er maar gerust bij. Het is geen geheim," luidde het antwoord.

Bea schonk eerst thee in, zette zich toen naast oom August neder, en de predikant begon: „Hetgeen ik u vertellen wil, staat in verband met het tooneelgezelschap, dat zich in het dorp bevindt."

„Ze waren van morgen in de kerk alle twee, de

man en de vrouw; hebt u ze gezien, Dominee?" riep Bea uit.

„Ja, ik heb ze opgemerkt. En ik kon toen niet denken, dat ik zoo spoedig in nadere aanraking met hen zou komen. Wat geschiedde? Van middag moest er iets op het tooneel in orde gebracht worden voor de voorstelling, die dezen avond gegeven zou worden. De man moest in de hoogte iets bevestigen en had toen het ongeluk om te vallen. Hij bezeerde zich heel ernstig. De dokter werd gehaald, en deze vreest voor zijn leven.”

„Och, wat vind ik dat naar!" riep Bea uit.

„Ja, 't is wel een treurig geval. De dokter kwam regelrecht van zijn bezoek aan hen bij mij en vertelde me, hoe de toestand was. Tevens verzocht hij me eens naar hen toe te gaan, omdat de gekwetste zich zoo onrustig toonde. Hij had iets dat zijn geweten bezwaarde en verkeerde onder den indruk van zijn kerkgang. Hij was in geen jaren in de kerk geweest. Na het vertrek van den dokter ging ik dadelijk naar de woonwagens. En dat is de oorzaak, waarom ik zoo laat gekomen ben.”

„Moest dat ziekenbezoek zóó lang duren?" vroeg de baron.

„Ja, bijzonder lang. Ik hoorde daar een groot en belangrijk nieuws. De man was te naar om veel te spreken. Hij liet het aan zijn vrouw over om het verhaal te doen en wierp van tijd tot tijd een woordje er tusschen in. Dat verhaal had betrekking op u en zal u een groot en ongedacht geluk aanbrengen.”

De baron zette een ongeloovig gezicht, maar zijn belangstelling was toch gaande gemaakt, en die van

Bea niet minder. Wat zouden die twee menschen voor gewichtigs verteld hebben?

Dominee Geijser vervolgde: „Het zal ongeveer zestien jaar geleden zijn,” — zoo vertelde mij de vrouw — „dat wij bij gelegenheid van een kermis in een groote stad op zekeren avond een man bij ons kregen, tot een troep kermisreizigers behoorende. Hij had ons een voorstel te doen, maar deed ons van te voren beloven, dat we de zaak zouden verzwijgen. Meenende dat het iets van weinig belang zou zijn, beloofden wij het. O, wat hadden we daar later een spijt van, en hoe dikwijls hebben we ons zelf verweten, dat we zoo lichtvaardig die belofte gaven!”

De arme gekwetste man zuchtte toen zoo diep en zag er zoo droevig uit. „Ik kan het nu niet langer op mijn ziel dragen,” sprak hij zachtjes. „Och, als het nog eens goed te maken was!”

„Dat is het juist,” vervolgde toen de vrouw. „Dat is nog best mogelijk en dat zou je rust geven, nietwaar? Nu, dien man, wien we onze belofte gaven, hebben we nooit meer terug gezien. We weten niet waar hij is, dus zal het verbreken van onze belofte hem geen kwaad meer kunnen doen. Maar hoe het ook zij, we *moeten* spreken; en als het kan, herstellen wat we verkeerd gedaan hebben. Ik heb er ook nooit rust op gehad.”

„Nu, die man vroeg ons of we een kleinen jongen van hem wilden overnemen, een aardig, schrander kereltje, waar we ongetwijfeld in de toekomst groot voordeel van zouden hebben.”

„De tooneelspelers — ik zal liever maar verhalen-derwijze verder gaan” — vervolgde dominee Geijser —

„de tooneelspelers wilden eerst weten, hoe hij aan het kind gekomen was. Nadat hij lang gearzeld had wat te zeggen, kwamen ze het eindelijk te hooren. Hij bekende dat hij en zijn vrouw het knaapje gestolen hadden in de hoop er spoedig een jongen van te zullen maken, waarmee wat te verdienen zou zijn. Maar ze hadden niet veel voorspoed op hun onderneming, of ze hadden er den rechten slag niet van, iets van het kind naar hun zin te maken. De man verklaarde dat hij achteruitging in zijn zaken, sedert zijn vrouw gestorven was. Hij wilde het kind van de hand doen en liever op een andere manier aan den kost zien te komen.

De tooneelspelers drongen er op aan, alle verdere bijzonderheden te vernemen; en toen hoorden ze dat de vrouw, die later overleden was, op zekeren middag, terwijl de kleine kermistroep langs een anderen weg verder trok, bij den ingang van een fraai landgoed een knaapje zag spelen, dat blijkbaar voor enkele oogenblikken aan de bewaking van zijn ouders was ontsnapt. Ze liep wel eens meer alleen de wegen af en bracht dan vaak wat mee, waaraan ze niet op eerlijke wijze was gekomen. Zoodra ze dit kind zag, kreeg ze lust het mee te nemen. Ze lokte het met een lief praatje en wat lekkers; en toen ze er een klein eindje mee geloopt had en meende dat ze het veilig kon doen, nam ze het op en droeg het snel door het bosch heen, nadat ze eerst zijn hoedje in het water geworpen had van de kleine rivier, die langs het landgoed stroomde. De menschen zouden dan denken, dat het kind verdronken was. Naam en plaats, waar dit gebeurd was, kon de man niet noemen, naar hij

zeide; maar als de tooneelspelers het kind van hem wilden overnemen, zou hij hun de kleertjes geven, die het aanhad, toen het gestolen werd.

Die kleertjes heb ik gezien, en ze zijn”

„Ze zijn van *mijn* jongen, van *mijn* jongen,” prevelde de baron in hevige ontroering.

„Ze zijn van *uw* zoon. God wil u uw kind wedergeven. Ik heb hem reeds gezien.”

„Ik ook,” riep Bea uit. „Ik denk dat het „Jan” is. Ze zeiden, dat het hun eigen zoon niet was.”

„Ja, ze noemen hem „Jan”. De menschen zijn er zeker van, dat hij uw doodgewaande zoon is, omdat het wapen, dat ze op uw wagen gezien hebben, hetzelfde is als hetwelk op het ondergoed van de kinderkleertjes is geborduurd. Ook is het een zeer sterk bewijs, dat „Jan” gezegd had, dat deze streek hem zoo bekend voorkwam. Telkens meende hij dat hij hier meer was geweest, hoewel dit de eerste maal is, dat de tooneelspelers dit dorp bezoeken. De kerk, de dorpsstraat, het landgoed, hij had het alles meer gezien, beweerde hij. Ik geloof, Mijnheer, dat er geen twijfel meer aan is: uw zoon, die verloren was, is gevonden; die dood was, is levend geworden. Het beste zal zijn, als u zelf naar de menschen toe gaat en alles persoonlijk ziet en hoort.”

Het duurde een langen tijd, eer de baron opnieuw begon te spreken. Wat ging er niet in zijn hart om, eer de zoete waarheid tot hem doorgedrongen was, dat hij toch niet alles — zooals hij menigmaal in zijn bitterheid beweerd had — niet alles verloren had, wat hem lief was! Wat gevoelde hij, toen hij tot het besef kwam, dat zijn zoon niet dood was

maar dat hij leefde, en dat hij de troost en de steun zou worden van zijn ouderdom!

Hoe lang hij daar zat zonder te spreken, noch dominee Geijser noch Beatrix konden het later vertellen. Het leek beiden een lange tijd.

Eindelijk werd de geest van baron Van Meerkerke weer vaardig over hem. Hij slaakte een diepenzucht. Bea zei later tot haar moeder, dat oom August haar in dat oogenblik denken deed aan den aartsvader Jakob, als zijn zoons hem overtuigd hadden, dat Jozef nog leefde, en die toen uitriep: „Het is genoeg! Mijn zoon Jozef leeft nog. Ik zal gaan en hem zien!”

„Roep Jozef! Hij moet mij naar mijn zoon brengen!” riep de baron eindelijk uit.

„Met uw verlof! Doe geen moeite! Binnen een half uur zal uw zoon hier zijn!” zei dominee Geijser.

„Dan wil ik hem tegemoet gaan door den tuin.”

En zoo geschiedde het. Aan het einde van de breede laan, juist op de plaats waar de kleine August van Meerkerke voor het laatst zijn vaderlijk slot had gezien, vonden vader en zoon elkander weder.

Hoewel de baron zijn zoon zoo geheel veranderd terugzag, toch vond hij in den volwassen jongeling de trekken weer van het kleine knaapje. Maar August herkende zijn vader niet meer. Alleen de omgeving: de laan, het bosch, den tuin, het huis, dat alles herinnerde hij zich nog, toen hij het wederzag.

Er moesten nog besprekingen en onderzoekingen plaats hebben, eer baron Van Meerkerke zijn doodgewaanden zoon als den zijnen erkennen kon, maar dat kwam alles in orde. Er bleef geen twijfel over

aan de waarheid van hetgeen de tooneelspelers medegedeeld hadden.

En zoo brak het tweede gelukkige tijdperk aan in het leven van oom August.

„Hij heeft nu altijd zonneshijn. Hij is nu weer, zooals u verteld hebt, dat hij vroeger was, toen tante Gertrude nog leefde,” zei Bea tot haar moeder een jaar later, toen oom August haar wederom verzocht had een deel van de zomervacantie bij hem door te komen brengen. Hij deed zijn verzoek nu niet in zulke korte bewoordingen als het vorig jaar, maar in een opgewekt schrijven van bijna vier kantjes.

„Ja kind, ik ben er zoo blij om,” antwoordde haar moeder. „Ik vond het zoo treurig, dat oom August altijd zoo somber en zoo onvatbaar voor troost was. Maar nu is het alles anders geworden. Als ik hem nu met zijn jongen zie, dan moet ik zeggen dat hij een geheel ander man geworden is. En ik denk, dat oom nog hoe langer hoe gelukkiger met zijn bezit zal worden. Je moet bedenken: de jongen is zooveel jaren in een omgeving geweest, die hem niet geschikt maakte voor zijn tegenwoordig leven. Hij moet nog heel wat aan- en afleeren.”

„Ja, dat is zeker. Hij heeft altijd onder tooneelspelers geleefd. Hij was zelf ook een tooneelspeler. Ik wou dat u hem eens gezien hadt, toen hij door dat luikje keek in „De gouden Haan,” met zijn pruik op, en hij er uitzag als een Engelsch edelman uit vorige eeuwen. Ik vond toen reeds, dat hij er als een echte edelman uitzag, hoewel ik niet wist, dat hij het in werkelijkheid was.”

„Ik geloof dat hij ook spoedig genoeg als een echt edelman voor den dag zal kunnen komen.”

„Oom August was al dadelijk geheel en al tevreden met hem. Hij kon hem haast geen oogenblik missen. En toen hij hem pas bij zich had, zat hij hem maar aan te kijken met een gezicht zoo gelukkig als ik nog nooit van hem gezien had, en hij zei gedurig: „Je gelijkt op je moeder! Je gelijkt sprekend op je moeder.”

„En het heerlijkst van alles is”

„O, ik weet al wat u zeggen wilt Ja, die goede oom is heelemaal veranderd. Wat denkt u, dat hij verleden jaar tot me zei, vóórdat ik weg ging? „God heeft alles zoo liefderijk geleid, kind! Ik zal Hem mijn leven lang danken. Hij moge mij vergeven, dat ik 'altijd zoo opstandig geweest ben tegen Hem.” 't Was zoo vreemd dat uit zijn mond te hooren, Moeder! Maar het maakte me o zoo blij.”

En als Beatrix op dit oogenblik bij haar oom geweest was en had kunnen hooren, hoe hij tot zijn zoon sprak, zou haar blijdschap nòg grooter zijn geweest.

„Mijn jongen, ik ben het niet waard, dat God je aan mij heeft teruggegeven; neen, ik ben het niet waard. Ik wilde niet buigen onder Zijn wil; ik wilde den last, dien Hij mij oplegde, niet willig dragen. En terwijl ik mij zoo bezondigde tegen Hem, was Hij reeds bezig mij zulk een groote vreugde te bereiden door mijn kind tot mij terug te brengen. Hij moge het mij vergeven om Christus' wil.”

„Dat zal Hij zeker, Vader; Hij, die u na al uw droefheid zooveel vreugde geeft en”

„Vreugde en zonneshijn, mijn zoon! Maar dat ik zoo lang in duisternis heb gewandeld, was mijn eigen schuld. Ik had aan mijn hemelschen Vader me moeten vasthouden en gelooven, dat Zijn doen met ons wijsheid, goedheid en liefde is.”

En terwijl hij dit zeide, dacht hij aan het lied, dat Bea gezongen had op den avond, waarop hij zijn zoon zou wedervinden:

„Ons hart verheugt zich, dat bij God
’t Bestuur is van geheel ons lot;
Dat Hij ons vreugd of ongeval,
Naar wij behoeven, zenden zal.

Hij die ons gansch bestaan doorziet,
Houdt ook de schaal van ons verdriet;
Hij weet, wanneer in ons gemoed
Of smart of blijdschap voordeel doet.

Komt, treën wij dan gemoedigd voort,
In vast vertrouwen op Zijn Woord;
Hoe moeilijk ons de weg ook schijn’,
Het eind zal zeker zalig zijn.”

